

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
30 ARALIK 2024

Ekonomide Son Gelişmeler

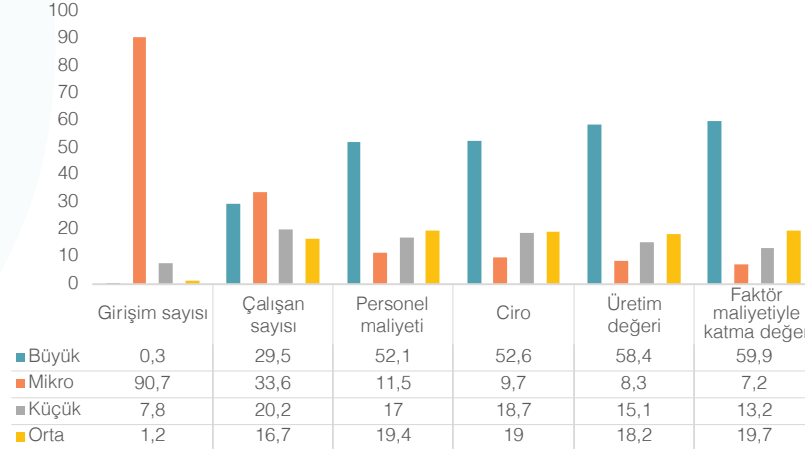
- 03 KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ GİRİşİM İSTATİSTİKLERİ
- 06 KAZANÇ YAPISI İSTATİSTİKLERİ
- 08 GELİR DAĞILIMI İSTATİSTİKLERİ
- 09 REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 10 İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ
- 11 SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 13 FİNANSAL HİZMETLER GÜVEN ENDEKSİ
- 14 KAPASİTE KULLANIM ORANI
- 15 TCMB FAİZ KARARI
- 16 ARJANTİN EKONOMİSİ

“2023'te Sanayi ve Hizmetlerde 3,7 Milyon KOBİ Yer Aldı”

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2023 yılı itibarıyla Türkiye'de toplam 3 milyon 713 bin girişim Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) sınıfına girerken bu işletmeler toplam girişim sayısının %99,7'sini oluşturdu. Ayrıca 2023 yılında KOBİ'ler; toplam istihdamın %70,5'ine, personel maliyetinin %47,9'una, cironun %47,4'üne, üretim değerinin %41,6'sına ve faktör maliyetiyle katma değer %40,1'ine katkı sağladılar.

Sektörel dağılıma bakıldığında 2023 yılında KOBİ'lerin %36,1'i toptan ve perakende ticaret ile motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin onarımı sektöründe faaliyet gösterirken %15,2'si ulaştırma ve depolama, %12,3'ü ise imalat sanayi sektöründe yer aldı. Toptan ve perakende ticaret ile motorlu kara taşıtları ve motosikletlerin onarımı sektöründeki KOBİ'ler; toplam KOBİ istihdamının %26,5'ini oluştururken personel maliyetinde %22,9, ciroda %53,2, faktör maliyetiyle katma değer %24,8 ve üretim değerinde %15,6 oranlarında pay sahibi oldular.

Büyüklik Gruplarına Göre Temel Göstergelerin Oransal Dağılımı (%), 2023

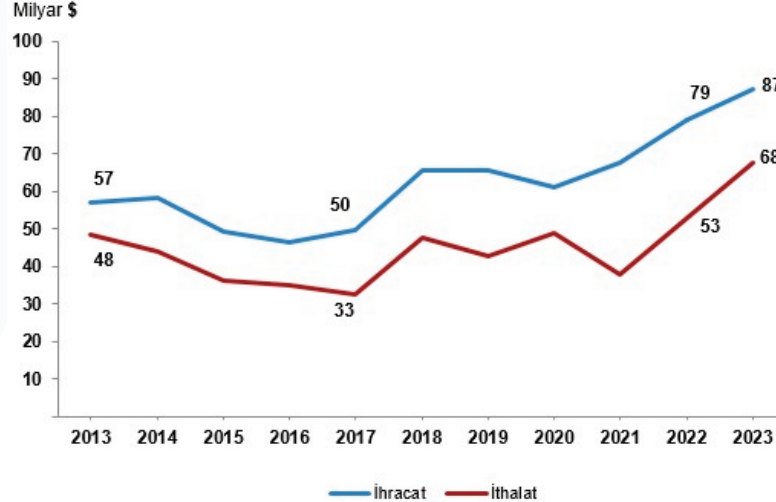

Kaynak: TÜİK

“Toplam İhracatın %35’i KOBİ’lerden”

2023 yılında KOBİ’ler, toplam ihracatın %35’ini ve ithalatın %20’sini gerçekleştirdi. Bu oranlar, geçtiğimiz yıl ihracatta %31,6 ve ithalatta ise %15,4 olarak kaydedilmişti. Bu kapsamda KOBİ’lerin 2022 yılına kıyasla ihracat değeri %10,5 oranında artışla 87 milyar dolara yükselirken ithalat değeri de %27,2 oranında artışla 68 milyar dolara ulaştı. İhracatın %49,3’ü Avrupa ülkelerine, %33,4’ü Asya ülkelerine yapılırken ithalatın %48,2’si Avrupa ülkelerinden, %42,6’sı ise Asya ülkelerinden gerçekleştirildi.

KOBİ’lerin İhracat ve İthalat Değerleri (Milyar ABD \$), 2013-2023

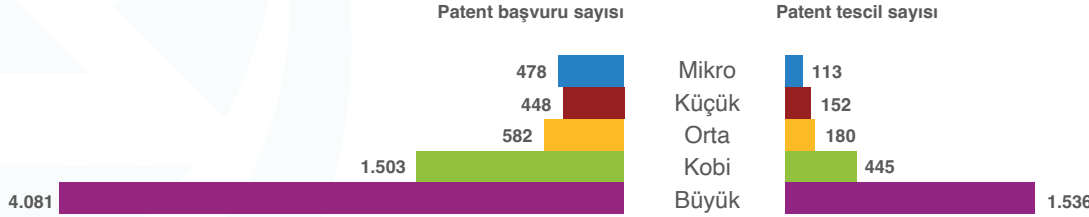

Kaynak: TÜİK

“Ar-Ge Harcamalarının %30’u KOBİ’lerden”

Ar-Ge harcamaları açısından bakıldığında 2023 yılında toplam Ar-Ge harcamalarının %30’u KOBİ’ler tarafından yapıldı. Ayrıca KOBİ’ler toplamda 1.503 patent başvurusu gerçekleştirirken 445 patent tescili aldı. KOBİ ölçeklerinde ise 582 patent başvurusu ve 180 patent tescili ile orta ölçekli girişimler ilk sırada yer aldı.

Büyüklük Gruplarına Göre Patent Başvuru ve Tescil Sayılarının Dağılımı, 2023

Kaynak: TÜİK

“

KOBİ; mevzuat gereği 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 500 milyon TL’yi aşmayan girişimler Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerdir.

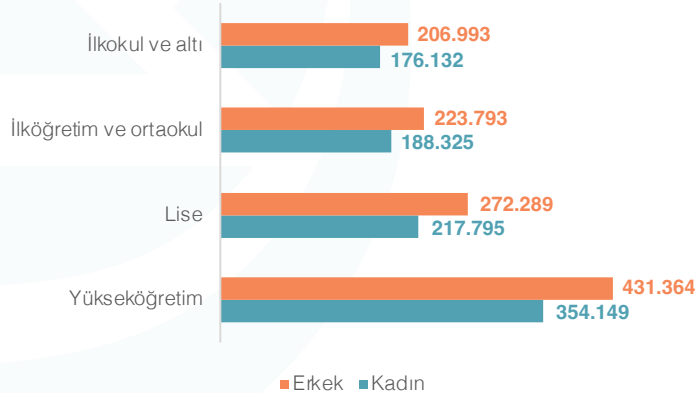
”

“En Yüksek Yıllık Ortalama Brüt Kazanç Yükseköğretim Eğitim Düzeyine Sahip Olanlarda”

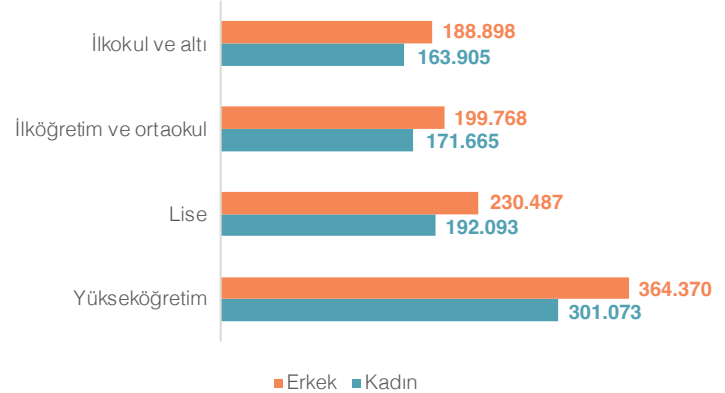
2023 yılında kazanç düzeyleri hem erkeklerde hem de kadınlarda eğitim durumu ile doğru oranda yükseldi. Eğitim durumuna göre en yüksek yıllık ortalama brüt kazanç yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlarda gerçekleşti. Yıllık ortalama brüt kazanç, yüksek öğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerde 431 bin 364 TL, kadınlarda ise 354 bin 149 TL oldu.

En yüksek yıllık ortalama brüt ücret-maaşı yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar elde ederken bu eğitim düzeyinde erkeklerin brüt ücret-maaşı 364 bin 370 TL, kadınların ise 301 bin 73 TL olarak gerçekleşti.

Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazanç (TL), 2023

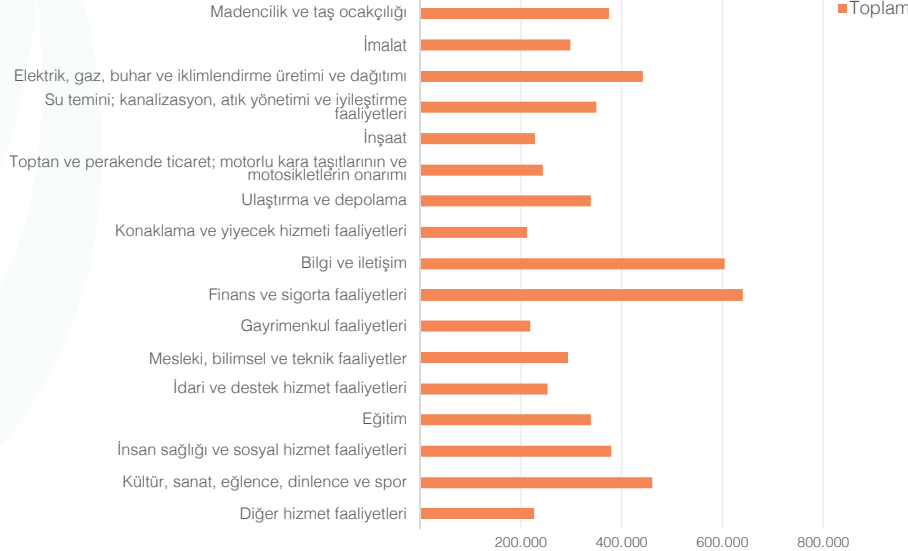
Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Ücret-Maaş (TL), 2023

“En Yüksek Kazanç Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe”

Ücretli çalışanların brüt kazançları, ekonomik faaliyet ayrımında incelendiğinde en yüksek yıllık ortalama brüt kazanç 640 bin 739 TL ile finans ve sigorta faaliyetlerinde gerçekleşti. Ardından bu ekonomik faaliyeti 605 bin 317 TL ile bilgi ve iletişim ve 461 bin 514 TL ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri takip etti. En düşük yıllık ortalama brüt kazançlar ise sırasıyla 213 bin 518 TL ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, 218 bin 815 TL ile gayrimenkul faaliyetleri ve 227 bin 284 TL ile diğer hizmet faaliyetlerinde oldu.

Ekonomik Faaliyete Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazanç (TL), 2023

Kaynak: TÜİK

“En Üstteki %20’lik Grubun Payı En Alt %20’lik Grubun Payının 7,7 Katı Oldu”

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre Türkiye’de en yüksek hanehalkı kullanılabilir fert gelirine sahip %20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay 2024 yılında bir önceki yıla göre 0,6 puan azalarak %48,1 seviyesine geriledi. En düşük gelire sahip %20’lik grubun aldığı pay ise bir önceki yıla göre 0,2 puan artarak %6,3 oldu.

Gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,007 puan azaldı ve 0,413 olarak tahmin edildi. Toplumun en yüksek gelir elde eden %20’sinin toplam gelirden aldığı payın, en düşük gelir elde eden %20’sinin aldığı paya oranı ise 0,2 puan azalarak 7,7’ye düştü.

%20’lik Gruplar İtibarıyla Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirinin Dağılımı

	İlk %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	Son %20
2006	5,1	9,9	14,8	21,9	48,4
2007	5,8	10,6	15,2	21,5	46,9
2008	5,8	10,4	15,2	21,9	46,7
2009	5,6	10,3	15,1	21,5	47,6
2010	5,8	10,6	15,3	21,9	46,4
2011	5,8	10,6	15,2	21,7	46,7
2012	5,9	10,6	15,3	21,7	46,6
2013	6,1	10,7	15,2	21,4	46,6
2014	6,2	10,9	15,3	21,7	45,9
2015	6,1	10,7	15,2	21,5	46,5
2016	6,2	10,6	15,0	21,1	47,2
2017	6,3	10,7	14,8	20,9	47,4
2018	6,1	10,6	14,8	20,9	47,6
2019	6,2	10,9	15,2	21,4	46,3
2020	5,9	10,6	14,9	21,1	47,5
2021	6,1	10,8	15,1	21,3	46,7
2022	6,0	10,4	14,7	20,9	48,0
2023	6,1	10,2	14,3	20,6	48,7
2024	6,3	10,4	14,6	20,7	48,1

Kaynak: TÜİK

“

Gelir hesaplamalarında; hanehalkı gelirleri, hanehalkı büyüklüğü ve kompozisyonu dikkate alınarak eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine dönüştürülmektedir.

Gini katsayısı, gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmek için kullanılan bir istatistiksel dağılım ölçüsüdür. Sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında mutlak eşitliği, “1” değerine yaklaştıkça gelir dağılımında mutlak bozulmayı ifade etmektedir.

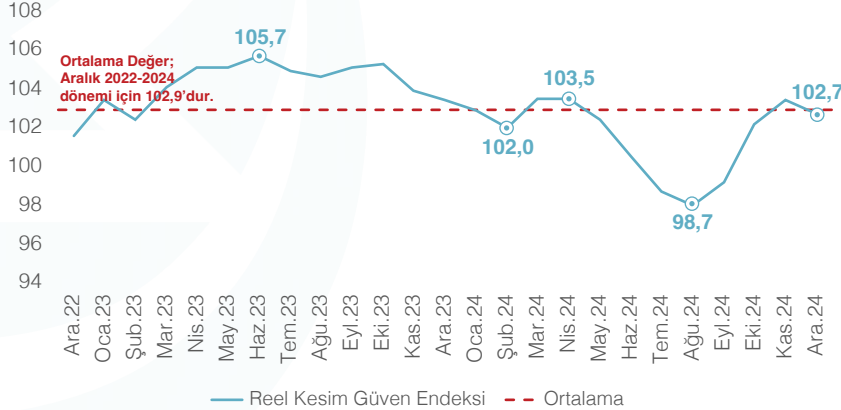
”

“Reel Kesim Güveninde Azalış”

Mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA) kasım ayında bir önceki aya göre 1,2 puan artarak 103,4 seviyesine ulaşmış ve son 7 ayın en yüksek değerini kaydetmişti. Aralık ayında ise endeks, 0,7 puanlık bir azalış göstererek 102,7 seviyesine geriledi.

Mevsimsellikten arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) ise bir önceki aya göre 1,3 puan azalarak 99,1 oldu.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA)

Kaynak: TCMB
Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“

RKGE=100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre ekonomik faaliyetlere ilişkin istikrarlı görünüm.

RKGE>100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin arttığı (iyimser) görünüm.

RKGE<100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin azaldığı (kötümser) görünüm.

”

“Yıllık ÜFE Beklentisi 45,0 Seviyesine Geriledi”

Endeksi oluşturan anket sorularına ait yayılma endeksleri incelendiğinde endeksi artış yönünde etkileyen bileşenlerin; gelecek üç aydaki toplam istihdam, gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı, gelecek üç aydaki üretim hacmi ve genel gidişata ilişkin değerlendirmeler olduğu görülüyor. Sabit sermaye yatırım harcaması, mevcut toplam sipariş miktarı, son üç aydaki toplam sipariş miktarı ve mevcut mamul mal stokuna ilişkin değerlendirmeler ise endeksi azalış yönünde etkiliyor.

Sonuçlara göre gelecek on iki aylık dönem sonu itibarıyla yıllık Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) beklentisi bir önceki aya göre 0,4 puanlık azalış ile yüzde 45,0 seviyesinde gerçekleşti. Ortalama birim maliyetlerde, gelecek üç ayda artış olacağını bekleyenler ile son üç ayda artış olduğunu bildirenler lehine olan seyrin zayıfladığı gözlemlendi.

İktisadi Yayılım Anketi Sonuçlarına İlişkin Gelişmeler, Aralık

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↓↑		↓↑
Toplam Sipariş Miktarı	↓↑	↓↓	↑↑
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↓↑	↓↓	↑↑
Ihracat Sipariş Miktarı	↓↓	↓↓	↑↑
Toplam İstihdam			↑↓
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↓↓		↓↑
Satış Fiyatı			↑↑

“

İktisadi Yönelim Anketi ile üretim girdilerinin maliyetleri ve satış fiyatları hakkında imalat sanayinin beklenti ve gerçekleştirmelerini takip etmek mümkündür.

”

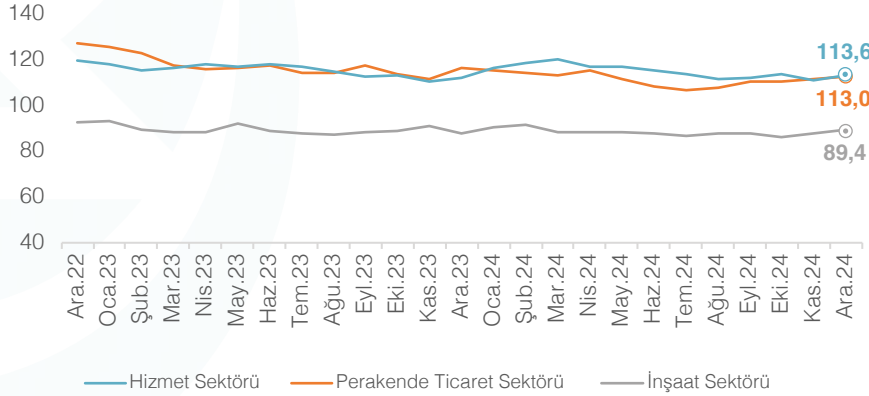
• **Kısa oklar** bir önceki aya göre (aylık) değişimleri, **uzun oklar** ise bir önceki yılın aynı ayına göre olan (yıllık) değişimleri göstermektedir.

• Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde **lacivert oklar** artışı, **kırmızı oklar** ise azalışı göstermektedir.

“Sektörel Güven Endekslerinde Artış”

Yılın son ayında mevsim etkilerinden arındırılmış güven endekslerinde artış gözlemlendi. Bir önceki aya göre hizmet sektörü %2,4 artarak 113,6'ya, perakende ticaret sektörü %1,2 artarak 113'e ve inşaat sektörü %1,9 artarak 89,4 seviyesine ulaştı.

Sektörel Güven Endeksleri

“Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir.”

Kaynak: TÜİK

Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“Hizmet Sektöründe Mevcut Durum ve Beklentiler Olumlu Seyretti”

Endekslerin alt kırılımlarına bakıldığında hizmet sektörü için son 3 aylık dönemde iş durumunun %2,4 artışla 113,6'ya, son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talebin de %1,5 artışla 111,7'ye yükseldiği görülüyor. İnşaat sektörü için ise alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi eylül ayına göre %1,1 oranında azalışla 79,3 değerini alırken perakende ticaret sektörü için de son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar %6,7 oranında artış kaydederek 127,1 değerini aldı.

Güven Endeksleri ve Değişim Oranları (Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış)

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Kasım	Aralık	Kasım	Aralık
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	111,0	113,6	-2,9	2,4
Son 3 Aylık Dönemde İş Durumu	110,1	111,7	-3,4	1,5
Son 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep	110,2	111,4	-3,8	1,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep Beklentisi	112,6	117,7	-1,4	4,5
Perakende Sektörü Güven Endeksi	111,7	113,0	0,9	1,2
Son 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	119,2	127,1	2,5	6,7
Mevcut Mal Stok Seviyesi ⁽¹⁾	92,9	90,1	-1,2	-3,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	122,9	121,8	0,9	-0,9
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	87,8	89,4	1,7	1,9
Alınan Kayıtlı Siparişlerin Mevcut Düzeyi	80,2	79,3	1,3	-1,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde Toplam Çalışan Sayısı Beklentisi	95,4	99,6	2,1	4,4

Kaynak: TÜİK

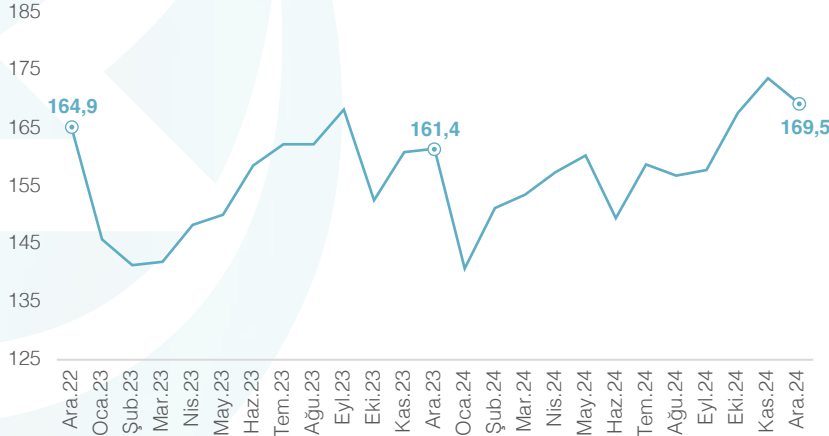
(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

“Finansal Hizmetler Güven Endeksinde Düşüş”

Finansal Hizmetler Güven Endeksi aralık ayında bir önceki aya göre 4,1 puanlık azalış ile 169,5 seviyesinde gerçekleşti.

Endeksin alt kırılımları incelendiğinde son üç aydaki iş durumu ve hizmetlere olan talebin endeksi azalış yönünde etilediği ancak gelecek üç aydaki hizmetlere olan talep beklentisinin ise endeksi artış yönünde etilediği görüldü.

Finansal Hizmetler Güven Endeksi

Kaynak: TCMB

“

Finansal Hizmetler Güven Endeksi = 100:
Finansal hizmetler sektöründe istikrarlı görünüm

Finansal Hizmetler Güven Endeksi < 100:
Finansal hizmetler sektöründe kötümser görünüm

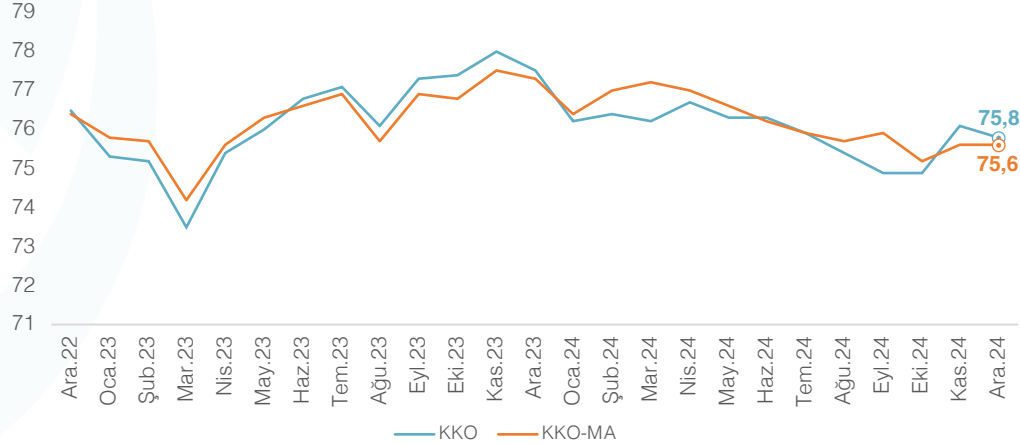
Finansal Hizmetler Güven Endeksi > 100:
Finansal hizmetler sektöründe iyimser görünüm

”

“KKO-MA Aralık Ayında Değişim Göstermedi”

İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA) aralık ayında, bir önceki aya göre değişmeyerek 75,6 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı (KKO) ise bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak 75,8 olarak kaydedildi.

Kapasite Kullanım Oranı

Kaynak: TCMB

“Politika Faizi %50’den %47,5’e İndirildi”

Merkez Bankası, 26 Aralık’ta gerçekleşen Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında politika faizini %50’den %47,5’e indirme kararı aldı. Bu adım, yaklaşık iki yılın ardından gerçekleştirilen ilk faiz indirimi olarak dikkat çekti.

TCMB'nin yayımladığı karar metninde politika değişikliğinin gerekçeleri ve geleceğe yönelik değerlendirmeler şu şekilde özetlendi:

- ✓ **Enflasyon Eğilimi:** Kasım ayında yatay seyreden enflasyon, Aralık ayı öncü verilerinde düşüş sinyalleri vermektedir.
- ✓ **Yurt İçi Talep:** Talebin yavaşlaması, dezenflasyon sürecine katkı sağlamaktadır.
- ✓ **Hizmet ve Gıda Fiyatları:** Hizmet sektörü enflasyonunda iyileşme görülürken işlenmemiş gıda fiyatları ılımlı bir seyir izlemiştir.
- ✓ **Parasal Aktarım Mekanizması:** Kredi ve mevduat piyasalarındaki gelişmelere göre makroihtiyati adımlar devreye alınabilir.

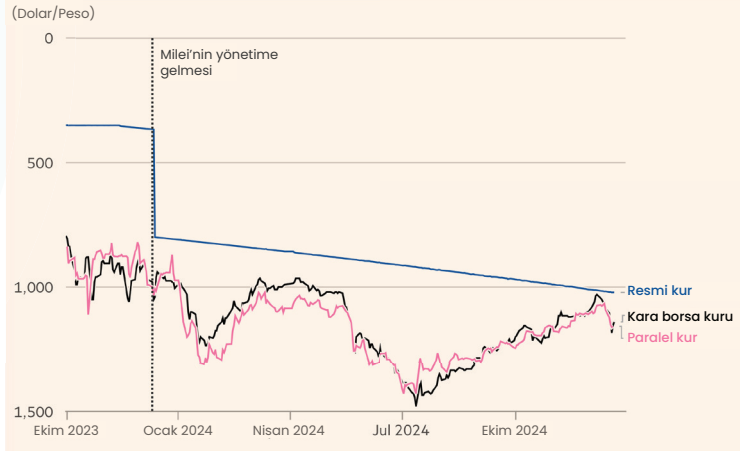
“Arjantin’de Peso Güçlenirken Turizm Faaliyetleri Yavaşlıyor”

Financial Times’ta yer alan habere göre son yıllarda Peso’da yaşanan değer kayıplarının Arjantin’de turizm faaliyetlerinin artmasına yol açtığı belirtildi. Ancak 2023 Aralık ayında Javier Milei’nin yönetime gelmesinin ardından Arjantin pesosu, bu yıl ticaret ortaklarının para birimlerine karşı reel olarak %40’tan fazla değer kazandı. Bu durum ülkenin üç haneli enflasyonunun Peso cinsinden fiyatları artırdığı süreçte Milei’nin resmi döviz kurunu büyük ölçüde sabit tutmasından kaynaklanıyor. Sonuç olarak Arjantin turistler için pahalı hale gelirken ülkenin yerel halkı da alışveriş ve turizm için yurt dışına yöneliyor.

Arjantin Ulusal İstatistik Ofisi’nin yayımladığı verilere göre Kasım ayına kadar olan altı aylık dönemde Arjantin’de en az bir gece konaklayan turist sayısı 2023’ün aynı dönemine kıyasla %20,2 azalırken ülke dışına çıkan Arjantinli sayısı %37,7 arttı. Ayrıca resmi verilere göre Ekim ayına kadar olan altı aylık dönemde otel doluluk oranlarının, 2023’ün aynı dönemine kıyasla %16,2 düştüğü görülüyor.

Arjantin’de yabancı turist sayısındaki düşüş ve yurt dışına çıkan Arjantinli sayısındaki artış, önümüzdeki aylarda Merkez Bankası’nın sınırlı döviz rezervleri üzerinde baskı oluşturma riskiyle birlikte endişeleri artırıyor.

Dolar Karşısında Arjantin Pesosu'nun Değeri

Kaynak: Ámbito, Financial Times

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr